

Vähän-Aasian piispantarkastus - Efeso

Vähän-Aasian piispantarkastus - Efeso

Ilm. 2:1-7: rikas kaupunki, jonka talouden keskus oli naisjumaluus - sekoitus äitijumaluutta ja metsästäjää - Artemiin (Diana) temppeli. Antiikin aikana Efeso tuhoutui 7 kertaa ja nousi joka kerta entistä ehompana. Se oli Rooman valtakunnan kolmanneksi suurin. Sen satamasta lähti tärkeä kauppatie itään.

Artemiin temppeli paloi v. 262 j.Kr. ja jäi lopulta raunioksi. Efeso oli sitten tärkeä kristillinen kaupunki, ja v:n 431 tärkeä "Jumalansynnyttäjä" ("theotokos") -synodi pidettiin siellä.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Efeso

Vähän-Aasian piispantarkastus - Efeso

Vähän-Aasian piispantarkastus - Efeso

Apostoli Paavalin kävi Efesossa toisella lähetysmatkallaan (Apt. 18:19-21) ja toimi kaupungissa kolme vuotta kolmannella lähetysmatkallaan (Apt. 19:8-10; 20:31). Hän lähetti sinne myös tärkeän Efesolaiskirjeen. Efeso oli Apolloksen, Akvilan ja Priskillan sekä myös Johanneksen ja Neitsyt Marian viimeisten vuosien kaupunki. Efeso oli vuosisatoja tärkeä kristillinen keskus, kunnes Cayster-joen kantama liete tukki sataman ja vähitellen peitti kaupunkia alleen. Nimi Efeso tarkoittaa "haluttu".

Vähän-Aasian piispantarkastus - Efeso

Vähän-Aasian piispantarkastus - Efeso

V:n 110 aikaan Antiokian marttyyri ja piispa Ignatios lähetti kirjeen Smyrnasta Efesoon matkallaan Roomaan kohtaamaan kuoleman petojen edessä. Efeso sai häneltä paljon kiitosta: *“Tervetullut Jumalassa oli minun korvissani sinun ylen rakastettava nimesi, joka teillä luonnostaan aivan ansiosta on ja joka hyvin vastaa teidän uskoanne ja rakkauttanne Kristuksessa Jeesuksessa, meidän Vapahtajassamme. Jumalan seuraajia te olette, saatuanne uutta voimaa Jumalan veressä, ...”*

Vähän-Aasian piispantarkastus - Efeso

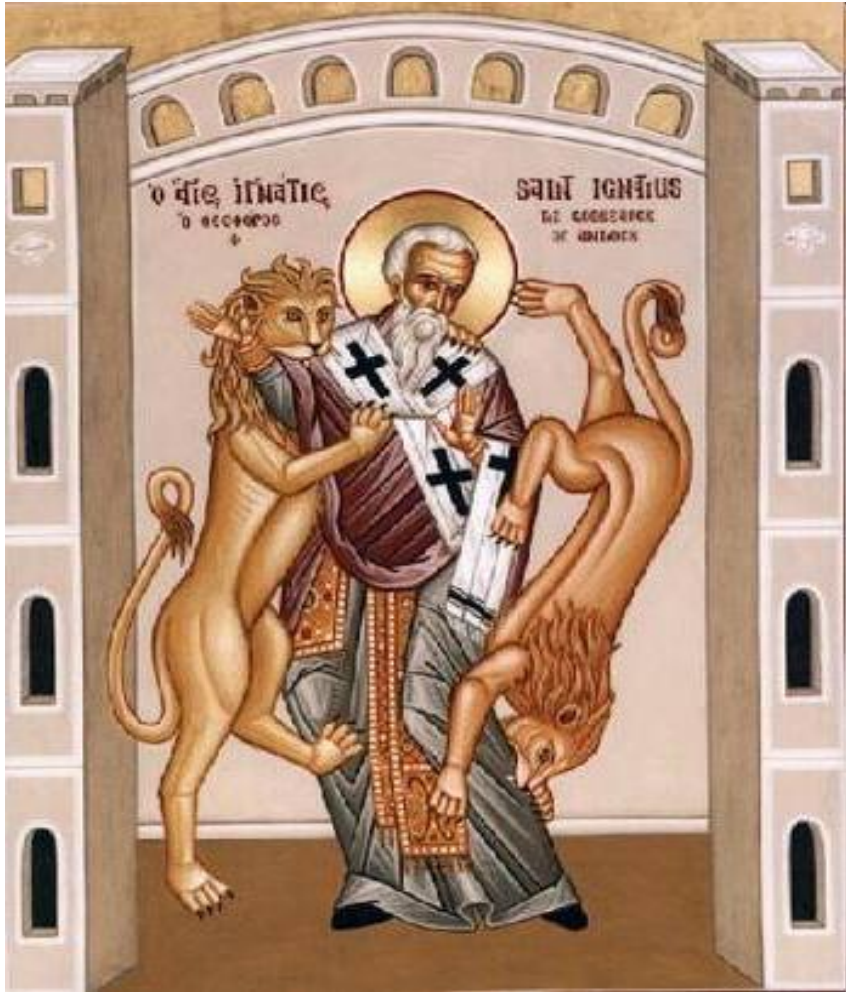
Luemme Ilm. 2:1-7. Pääasiassa lähetykskirjeet noudattavat vakiintunutta kaavaa, joka tunnetaan Syyrian Antiokian suuren oppineen Libanioksen (k.n. 394 j.Kr.) kirjemalleista: 1. kiittely, 2. moite, 3. kehoitus perusteluineen, 4. uhkaus. Yhteisiä sanoja ovat “tiedän”, “teot”, “nimi”, “lankeemus”, uhkaus “minä tulen”, “panna pois pahe ja kääntyä pahasta”. Lähetykskirjeet alkavat Efesosta, joka siis oli Vähän-Aasian henkinen, taloudellinen ja uskonnollinen pääkaupunki. Epistolat etenivät kuin kuriiriteitä pohjoiseen ja sitten kaakkoon.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Efeso

j.2-3: Efeson piispa saa sekä kiitosta että moitetta. “Teot” osoittavat kristityn vakaumuksen laadun. Piispan ja seurakunnan vaivannäkö on ilmennyt väärrien opettajien, valheapostolien torjumisena (2 Kor. 11:13-14). Siinä vaivannäössä oli osoitettu kestävyyttä. Kaikkia ei päästetty Efeson saarnatuoliin. Se oli olennainen osa Kristuksen tunnustamista(tunnustus antilogiana). Samasta oppikurista nikolaiitoja kohtaan myös marttyyripiispa Ignatios kiitteli kirjeessään efesolaisia n. 40 vuotta myöhemmin.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Efeso

Vähän-Aasian piispantarkastus - Efeso

- j. 4-5: ***“Olet hyljännyt ensimmäisen rakkautesi”***
Rakastumisen ja kihlausonnen aika. Jer. 2:2:
***“Minä muistan sinun nuoruutesi armauden,
morsiusaikasi rakkauden, kuinka sinä
seurasit minua erämaassa ...”*** Sama tulee
vastaan Ilm. 14:4. Hoos. 11:1: ***“Kun Israel oli
nuori minä rakastin sitä.”*** Efeson seurakunnan
“ensi rakkaus” oli ollut apostoli Paavalin 3:n
vuoden toiminta 40 vuotta aikaisemmin.
Johannes myöhemmin tullessaan vaatii kirkkoa
palaamaan takaisin Paavalin ehyeen aikaan.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Efeso

Apostoli Paavali valitti, että Vähä-Aasia oli luopunut hänestä (2 Tim. 1:15). Luopumus näkyi rakkauden katoamisena. Paavali oli varoittanut harhaopettajista ja luopumuksesta jo Efeson papistoa Miletossa (Apt. 20:31). On aika palata takaisin: ***“Palatkaa takaisin te, luopuneet lapset” (Jer. 3:14)***. Ensi rakkaus ilmenee ensimmäisinä tekoina. Sen hehkusta on hyvä lukea Korkeasta Veisusta. Lisäksi on mahdollinen myös sanatarkka yhteys Mal. 2:14-16: piispan nuoruuden vaimon hylkääminen.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Efeso

Usein elämässä hengellisen rakkauden jäätyessä myös aviorakkaus voi kylmetä. Hylkäämiset ovat olleet kirkon historiassa ja edelleenkin ovat huomattava ongelma, koska avioliiton ongelmat voivat olla suuret. Jumalan tahto: **“Minä vihaan hylkäämistä” (Mal. 2:16).**

J. 7: Jeesuksen sana: **“Jolla on korvat, se kuulkoon” (Matt. 11:15; 13:9).** Kaikki eivät “ota vaarin”, jotka kuulevat. “Vaarinottajankin” pitää tarkata vakavammin kuin ihminen luonnostaan tekisi. Kun Kristus puhuu, Henki puhuu.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Efeso

“Ubi Christus, ibi Spiritus”, “missä Kristus, siellä Henki”. Sanottu koskee sekä Efeson kirjettä että koko Ilm:n sanomaa. Kristus antaa sanansa seurakunnalle Hengen ohjauksessa profeetan persoonallisuuden, hänen Raamatun tuntemuksensa ja kaiken oppineisuutensa välityksellä. Henki auttaa uhkauksen herättämällä pelolla (laki) ja palkinnon toivolla Paratiisissa (evankeliumi). Paavalin Paratiisi (2 Kor. 12:4) ja ristin ryövärin (Luuk. 23:45). Se on autuaiden olinpaikka kuoleman jälkeen.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Smyrna

Vähän-Aasian piispantarkastus - Smyrna

Vähän-Aasian piispantarkastus - Smyrna

j. 8-11: Smyrna sijaitsi 60 km Efesosta pohjoiseen ja oli ollut Lyydian, mm. rikkaan Kroisos-kuninkaan pääkaupunki, nykyinen Izmirin suuri satamakaupunki. Sen seurakuntaa Paavali ei ollut itse perustanut. Sen marttyyripiispa Polykarpos (+ 156) lienee omin korvin kuullut Ilm:n lukemisen lapsuudessaan. Smyrnassa keskeinen kiista koski sitä, mikä on oikea Herran huone, synagooga vai kirkko, ja kuka on oikea juutalainen, sekä, joka tunnustaa Jeesuksen Messiaaksi vai se, joka kiroaa häneen uskovia.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Smyrna

Vähän-Aasian piispantarkastus - Smyrna

“Ensimmäinen ja viimeinen”: Luomakunnan alku ja ensimmäinen kuolleista noussut. Hän on myös viimeinen, joka sanoo kaikesta viimeisen sanan. Hän myös ratkaisee synagoogan ja kirkon välisen kiistan siitä, kuka on oikea juutalainen.

“Köyhä – rikas”: Köyhät perivät Jumalan valtakunnan (Luuk. 6:20). Mitä vähempi heillä on maailmassa, sitä enempi heidän on eletävä siitä, mitä heillä on taivaallisissa. Sellainen köyhä on todellakin rikas.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Smyrna

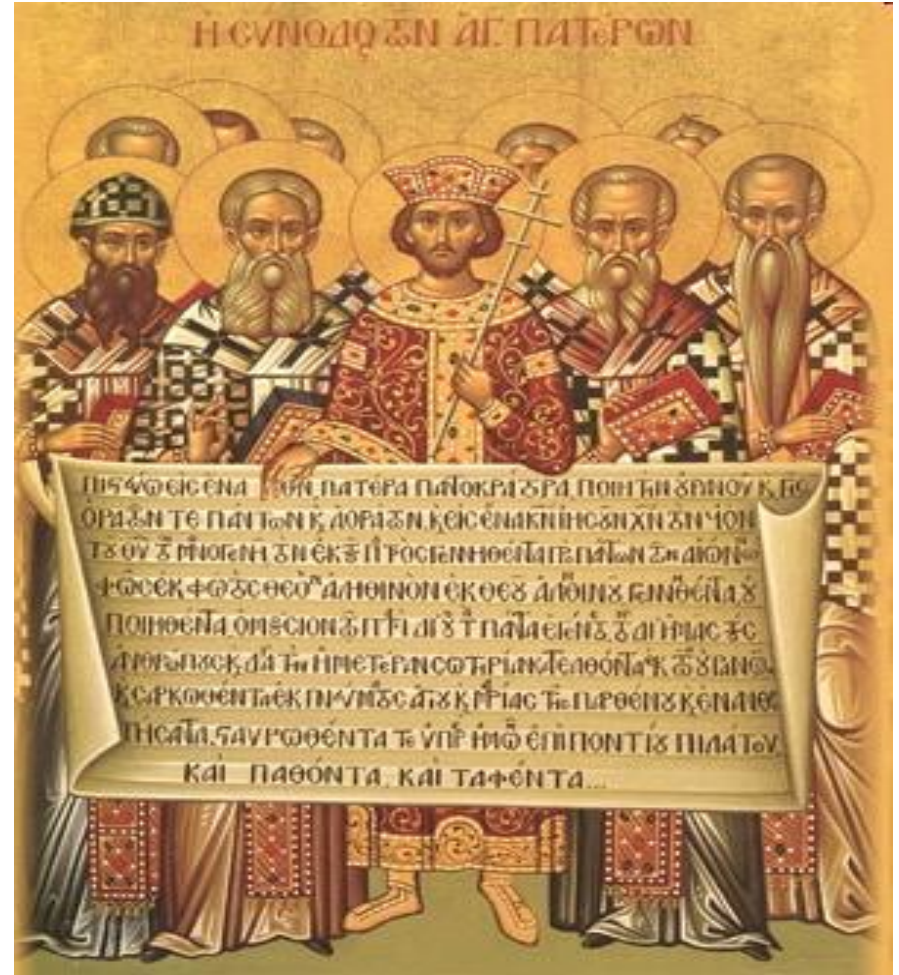
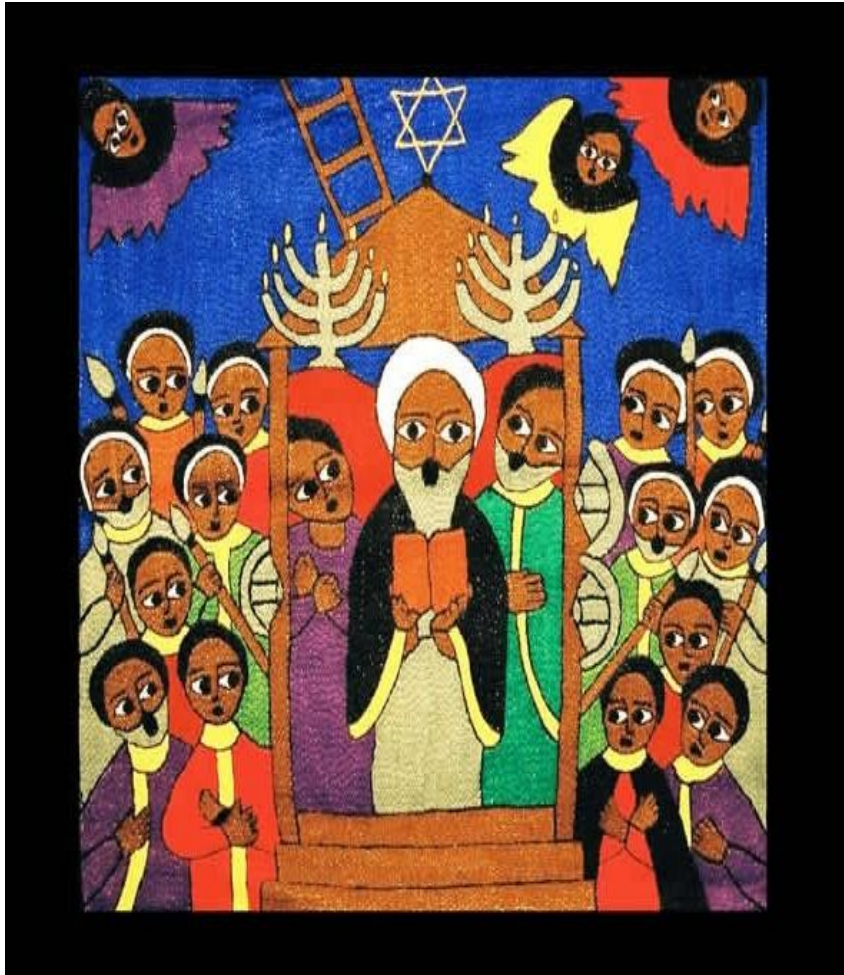
“... kärsit niiltä, jotka sanovat olevansa juutalaisia, eivätkä ole vaan ovat Saatanan synagooga”: 1 Moos. 29:35 Lean neljännen pojan nimi “Jehuda” merkitsee “kiitos” tai “tunnustus Herralle”. Oikea juutalainen on Herran tunnustaja, kuten oli ristin ryöväri (Luuk. 23:39-43). Herran tunnustaja ei voi olla se, joka kieltää tai suorastaan kiroaa Jumalan kuolleista herättämän Kristuksen ja häneen uskovat. Sellainen on vastustajan eli Saatanan työtä. Sellainen synagooga on Saatanan, ei Jumalan.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Smyrna

Jeesus Nasaretilainen hajoitti oman aikansa juutalaisuuden. Sitä hajoitusta täydensivät Rooman juutalaissotien hävitykset 66-73, 115-117 ja 132-136. Aika täyttyi. Vanhasta antiikin juutalaisuudesta jäi kaksi perillistä, farisealainen synagooga ja kristillinen kirkko, kaksi kirjaa selittämään VT:a, Talmud ja UT. Kumpikin vaatii itselleen oikean Israelin, juutalaisen nimeä. Sitä perimyssotaa käytiin Ilm:n aikana ja Ilm:ssa Vähässä-Aasiassa. Siinä sodassa kirkko oli pitkän aikaa alakynnessä.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Smyrna

Vähän-Aasian piispantarkastus - Smyrna

“Kymmeneksi päiväksi” (Koetusaika Dan. 1:12, 14, Rebekka 1 Moos. 25:55). Tämä kuten muutkin (3, 3 ½, 12, 40, 42, 70, 1000, 1260, 1600) ovat Jumalan lukuja, joiden ymmärrys kätkeytyy sanaan. Luku kertoo sen, että Jumala on mitannut koettelemuksen ajan aivan tarkkaan ja antaa sen päättyä juuri oikeaan aikaan.

“Elämän kruunu” on sanan antama, nyt uskottu pelastusvarmuuden takuu, joka loistaa perillä.

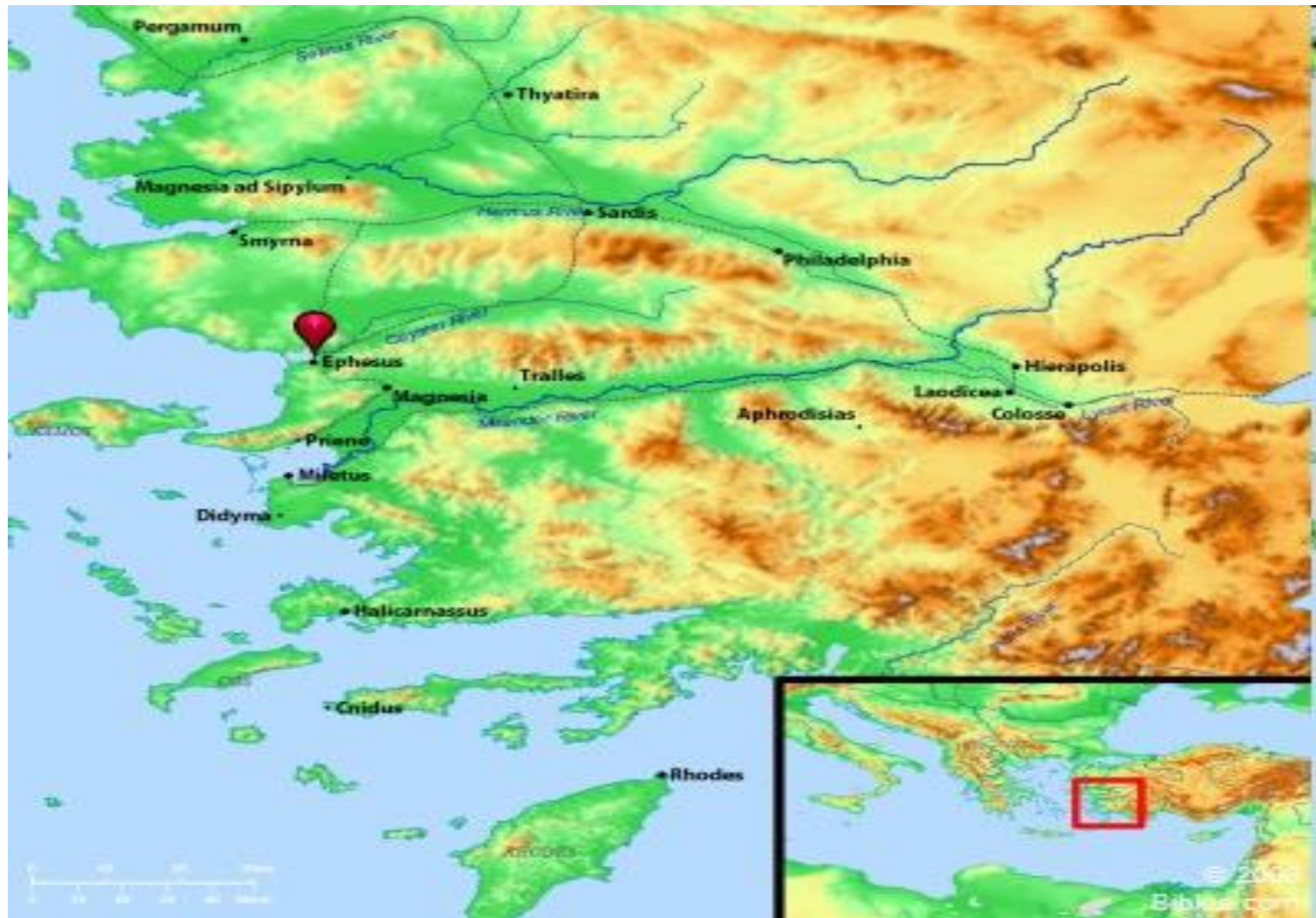
Vähän-Aasian piispantarkastus - Smyrna

Kristityn Smyrnan loppu 1922 turkkilaisten kostossa

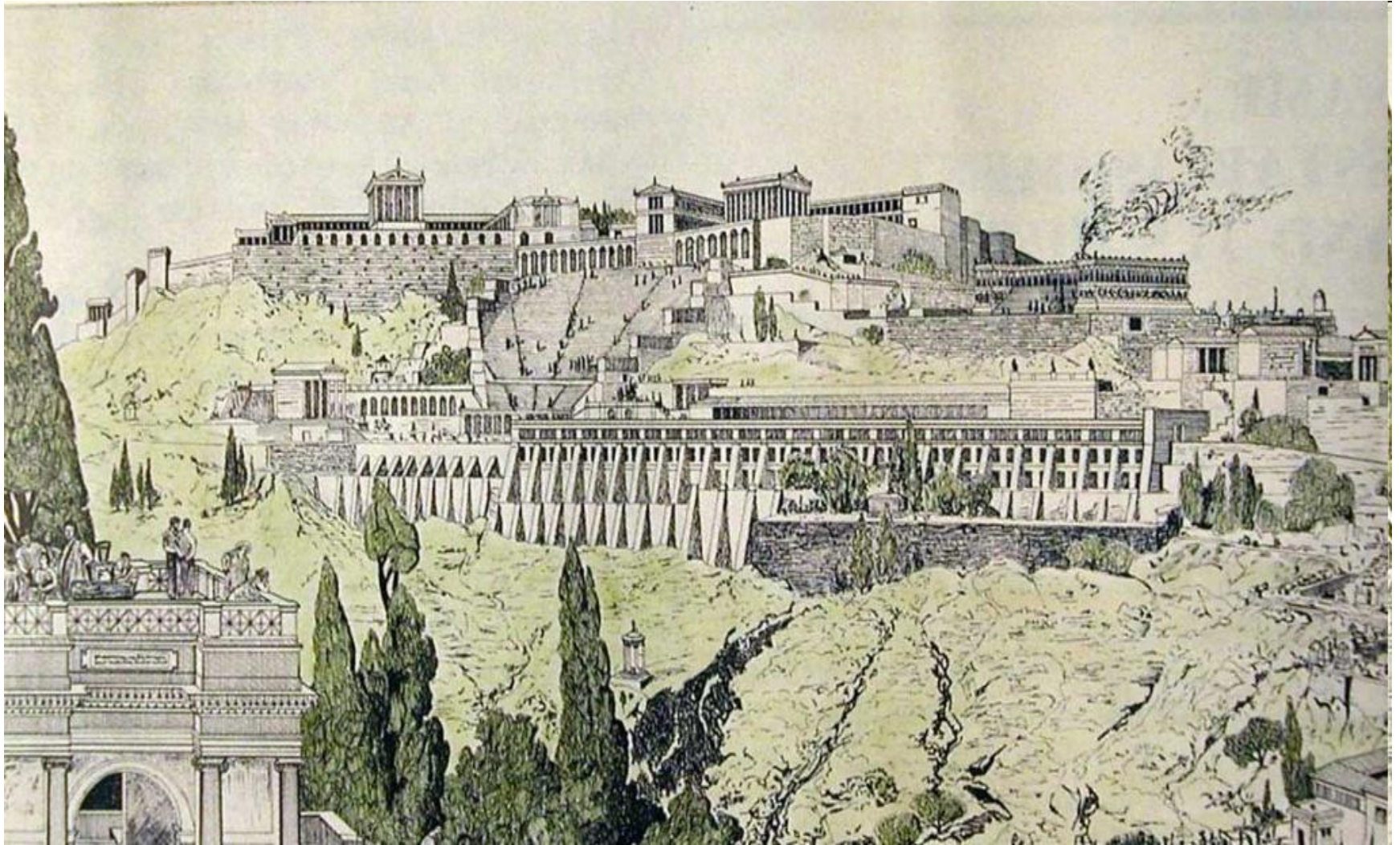

Vähän-Aasian piispantarkastus - Pergamo

Vähän-Aasian piispantarkastus - Pergamo

Vähän-Aasian piispantarkastus - Pergamo

Luemme Ilm. 2:12-17. Rooman prokonsulin asuinpaikka ja asiallisesti pääkaupunki. “Saatanan valtaistuin” viittaa kaupungin suuriin pakanatemppeleihin, joihin alkoi liittyä keisarin, mm. Trajanuksen (98-117) palvominen jumalana. Pergamon valtava Zeus-alttari on nykyään Berliinissä. Kun papyruksen tuonti Egyptistä poliittisista syistä väheni, kaupungissa keksittiin vuotapohjainen pergamentti. Nykyään siellä on Bergaman kaupunki (n. 60,000 as.).

Vähän-Aasian piispantarkastus - Pergamo

Sanan kaksiteräinen miekka erotti Pergamon uskon ja sen synnin toisistaan. Seurakunta ei piispansa johdolla horjunut tunnustuksessaan. Yksi heistä, Antipas, oli jo surmattu oikeana marttyyrina, veritodistajana. 20 vuotta myöhemmin Plinius junior kysyi, riittääkö kristityn **nimi** rangaistuksen syyksi vai tarvittiinko myös rikollinen **teko**. Kristuksen nimi riitti kuolemaan. “Bileamin oppi” on sama kuin “nikolaiittojen”. Bileam viritti ansan Israelin miehille (4 Moos. 25) Mooabin ja Midianin naisten viettelyksessä: haureus ja epäjumalanpalvelus.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Pergamo

Kysymyksessä voisivat olla pakanatemppeleiden uhriateriat, joiden yhteydessä oli läsnä temppelin porttoja. Osa gnostilaisista eli ankarassa askeesissa, osa hillittömässä lihallisuudessa, koska sellainen katsottiin kuuluvaksi vain aineen elämänpiiriin, ei ihmissieluun, jota pidettiin puhtaana (vrt. Matt. 15:19, Mark. 7:21). Valitsemansa aikana Herra sotii langenneita vastaan kuin kerran erämaassa Mooseksen aikana. Pakanoiden temppelijuhlista kieltäytyvät ruokitaan taivaasta.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Pergamo

Pehmeisiin merenrannan kiviin oli helppo kaivertaa nimiä ja kuvia. Niitä käytettiin myös äänestyksissä. Kuolemansynneistä pidättyvät tunnetaan taivaassa uudella nimellä (Jes. 62:2), ja heille on siellä varattuna paikka pyhällä juhla-ateriaalla. Paavali oli kirjoittanut efesolaisille:

“Ylistetty olkoon meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala ja Isä, joka on siunannut meitä taivaallisissa kaikella hengellisellä siunauksella Kristuksessa ... olemaan pyhät ja nuhteettomat” (Ef. 1:3-4).

Vähän-Aasian piispantarkastus - Tyatira

Vähän-Aasian piispantarkastus - Tyatira

Ilm:n matka – kuriirin välityksellä? – kääntyy kaakkoon Lyydian Tyatiraan, joka tunnettiin metalliteollisuudesta ja purppuravärjäämöistä. Filippiin rikas Lyudia oli täältä kotoisin (Apt. 16:14).

Luetaan Ilm. 2:18-29. “Jumalan Poika” tulee ps. 2:27. Pakanat pauhaavat, mutta voitto ja valta on Jumalan Pojan. “Kiiltävä vaski” liittyy Tyatiran metalliteollisuuteen. Kristus näkee kaiken Tyatiran seurakunnassa, hyvän ja pahan.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Tyatira

Tyatira (= vuorihauta) saa kiitosta uskon ja rakkauden hyveistään, joihin kuuluu palvelu, kärsivällisyys, hyvät teot. Näissä seurakunta on Efesoon verrattuna jopa edistynyt ja vahvistunut. Sen sijaan seurakunnan piispa ei tehnyt samaa, mistä Efesoa kiitettiin: hän ei estänyt väärän profeetan astumista seurakunnan eteen ja toimimasta seurakunnassa. Harhaoppi pyytää ensin tulla suvaituksi, sitten se vaatii tasavertaista asemaa, kunnes se pystyttää suvaitsemattoman yksinvaltansa kirkkoon.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Tyatira

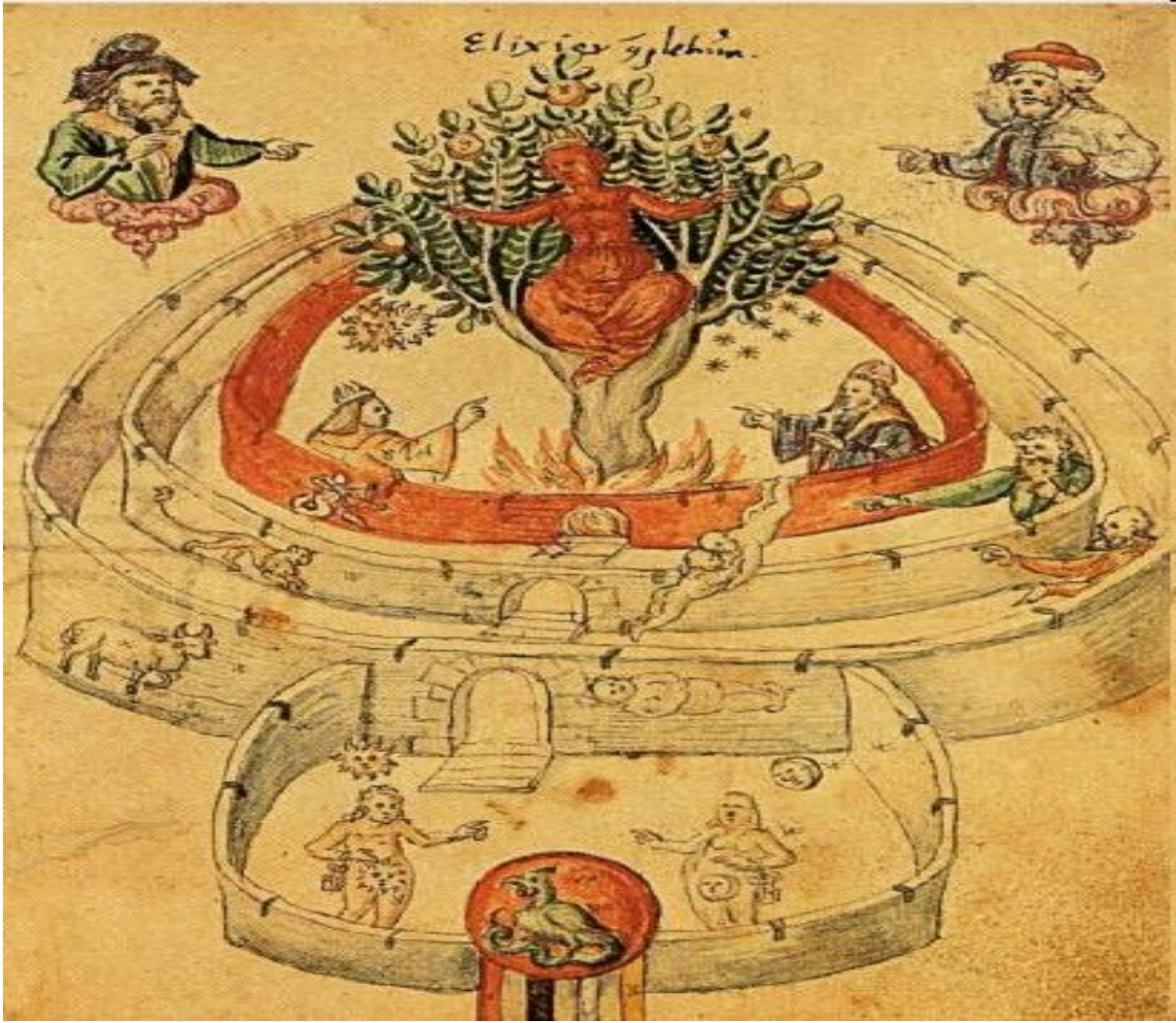
“Iisebel” (1 Kun.16:31, 2 Kun. 9:36) on nimenä luultavasti metafora: Ahabin foinikialainen vaimo edisti Baalin kulttia, johon kuului keskeisesti irstailu Ishtar-jumalattaren tiliin. Piispalla olisi ollut valta estää väärän profeetan esiintyminen. Kun hän ei sitä tehnyt, Kristus, kirkon Herra moittii häntä. Piispan virka Herran enkelinähän on suojella seurakuntaa. Ilmestyskirja profetoi, miten kaikki väärä profetia täyttyy toisessa pedossa (Ilm. 13) ja saa palkkansa tulijärvessä.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Tyatira

Gnostilaisuudessa nainen oli ensin, ei Adam. “Pistis Sofia”-myytissä 2. vuosisadalta naisjumaluus Sofia (“viisaus”) vaikutti Aadamin luomisen ja oli Paratiisissa Aadamin opettaja tiedon puuna. Nikolaiittain joukko antautui vapaasti irstailuun, koska uskottiin, että vain ruumis on syntinen, ei ihmisen sielu. Väärä oppi paljastaa itsensä siinä, että se tekee tyhjäksi Jumalan sanan ja johtaa sitten aina väärään elämään. Seuraavan kuvan Sofia-puu esittää selvästi naisen hallitsevaa asemaa kaiken opettajana. Gnostilaisuus oli androgyninen oppi.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Tyatira

Vähän-Aasian piispantarkastus - Tyatira

Väärää profeettaa on varoitettu. Hän on saanut aikaa tehdä parannus. Nyt se aika on ohi, ja edessä rangaistukset. Iisebelin osa on toivoton, sen osoittaa seemiläinen huudahdus “katso”. Iisebelin ruumiilliset ja hengelliset lapset hukkuvat hänen kanssaan. Iisebelin viettelemille on parannuksen ovi kuitenkin vielä auki, mutta se tie tulee olemaan tuskainen. “Tappamalla tapaan” voi Hes. 33:27 mukaan tarkoittaa ruttoa tai LXX:n mukaan lopullista, kauheaa kuolemaa. Kuolemantauti on kauhean ruton vitsaus. Se on hirmuinen opetus myös Vähän-Aasian kirkoille.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Tyatira

Profeetta on luvannut paljastaa jumalallisten salaisuuksien syvyyksiä ja vihkiä seuraajansa niiden osallisuuteen. Ne ovat Saatanan oppia, joka kadottaa ihmiset. “Saatanan synagooga” kielsi Jeesuksen. “Saatanan syvyyksien oppi” vie pois Jeesuksesta. ***“Pitäkää, mitä teillä on”*** (2:13, 3:11) tarkoittaa pysymistä Paavalin opetuksessa, jonka apostolin oppilaat toivat Tyatiraan. Siinä opissa oli haureudesta (1 Kor. 5-7) ja epäjumalanpalveluksesta sanottu selvästi (1 Kor. 10) kuten kaikesta muustakin.

Vähän-Aasian piispantarkastus - Tyatira

“Voittaja” (2:26-29) on se, joka “ottaa vaarin” Kristuksen tahdosta. Kristus puhuu itsestään palmin 2 “Poikana”. Psalmista on peräisin pakanoiden viha ja niiden alistuminen Pojan (ja tämän omien) hallittaviksi.

“Kointähti” on Venus-planeetta. Bileam ennusti voittoisan valtiaan Jaakobista, Israelista, joka nousee aamutähtenä hallitsemaan (4 Moos. 24:17). Joulun tähti oli se Kristuksen tähti (Matt. 2:2.9).

Vähän-Aasian piispantarkastus - Tyatira

